

Opitulle tunnustusta

Eurostudent VI -tutkimuksen artikkelisarja

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:35

Mirka Mäkinen-Streng,
Kristiina Ojala & Nina Haltia

Opitulle tunnustusta

Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen (AHOT) yleisyys, käytännöt ja kokemukset korkeakouluopiskelussa

Mirka Mäkinen-Streng, Kristiina Ojala & Nina Haltia

Opetus- ja kulttuuriministeriö

ISBN Nid.: 978-952-263-497-9

ISBN PDF: 978-952-263-496-2

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto, Teija Metsänperä

Kannen kuva: Veikko Kähkönen

Helsinki 2017

Kuvailulehti

Julkaisija	Opetus- ja kulttuuriministeriö		22.8.2017
Tekijät	Mirka Mäkinen-Streng, Kristiina Ojala & Nina Haltia, Turun yliopisto. Toimittajat Johanna Moisio ja Petri Haltia, opetus- ja kulttuuriministeriö		
Julkaisun nimi	Opitulle tunnustusta – Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen (AHOT) yleisyys, käytännöt ja kokemukset korkeakouluopiskelussa. Eurostudent VI –tutkimuksen artikkelisarja		
Julkaisusarja ja nro	Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:35		
Diaarinumero	55/240/2015	Teema	koulutus
ISBN painettu	978-952-263-497-9	ISSN painettu	1799-0343
ISBN PDF	978-952-263-496-2	ISSN PDF	1799-0351
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-496-2		
Sivumäärä	36	Kieli	suomi
Asiasanat	korkeakoulutus, opiskelu, tunnustaminen		
Tiivistelmä EUROSTUDENT VI -tutkimus toteutettiin Suomessa internetkyselynä otokseen valikoituneille 24 000 korkeakouluopiskelijalle keväällä 2016. Tutkimus on osa kansainvälistä EUROSTUDENT-hanketta, jota vetää DZHW - German Centre for Higher Education Research and Science Studies, ja jota rahoittaa Euroopan unioni Erasmus + -ohjelmasta. Tutkimushankkeesta vastaa Suomessa opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto, tiedonkeruusta ja aineistojen käsittelystä Tilastokeskus. Uusimman EUROSTUDENT-tutkimuksen tuloksia on tarkoitus saada aiempaa paremmin kansalliseen käyttöön osana pääministeri Sipilän hallituksen korkeakoulutuksen kehittämisen kärkihanketta. Tästä syystä opetus- ja kulttuuriministeriö pyysi keväällä 2016 artikkeliehdotuksia korkeakoulututkijoilta EUROSTUDENT-aineistosta. Käsillä oleva artikkeli on neljäs EUROSTUDENT VI –artikkelisarjassa julkaistava tutkimus. Mäkinen-Strengin, Ojalan ja Haltian artikkelin tulosten mukaan aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista (AHOT) oli hakenut hieman vähemmän opiskelijoista. Hakeminen oli hieman yleisempää ammattikorkeakouluissa kuin yliopistoissa. Molemmilla korkeakoulusektoreilla yli puolet tunnustamista hakeneista sai hyväksiluettua kaiken tai lähes kaiken hakemastaan. Hyväksilukujen hakeminen ja saaminen vaihtelivat kuitenkin opintoaloittain sekä ammattikorkeakouluissa että yliopistoissa. Ammattikorkeakouluissa tunnustaminen sujui parhaiten kulttuurialalla, matkailu-, ravitsemis- ja liikunta-alalla, humanistisella ja kasvatusalalla sekä sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla. Yliopistoissa aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen sujui parhaiten oikeustieteellisellä, teologian ja teatterialalla. Vähiten hyväksilukuja sekä hakivat että saivat opiskelijoista nuorimmat. Onnistunut AHOT-prosessi heijastui opiskelijoiden tyytyväisyyteen koulutusta kohtaan. Eniten hyväksilukuja saaneet olivat tyytyväisempiä korkeakoulutukseensa kuin ne, jotka eivät saaneet kaikkea tai lähes kaikkea hakemaansa osaamista hyväksiluettua. Erityisesti aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen onnistuessa opiskelijoiden tyytyväisyys opintoihin kasvaa, kun taas huonosti järjestetty tai toteutunut tunnustamisprosessi puolestaan vähentää opintotyytyväisyyttä.			
Kustantaja	Opetus- ja kulttuuriministeriö		
Painopaikka ja vuosi	Lönnberg Print & Promo, 2017		
Julkaisun jakaja/ myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Undervisnings- och kulturministeriet		22.8.2017
Författare	Mirka Mäkinen-Streng, Kristiina Ojala & Nina Haltia, Åbo universitet. Redaktörer Johanna Moisio och Petri Haltia, undervisnings- och kulturministeriet		
Publikationens titel	Erkännande av kunskande – Identifiering och erkännande av tidigare förvärvad kompetens (AHOT), tillämpning, praxis och erfarenhet när det gäller högskolestudier. Artikelserien i anslutning till undersökningen Eurostudent VI		
Publikationsseriens namn och nummer	Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2017:35		
Diarienummer	55/240/2015	Tema	utbildning
ISBN tryckt	978-952-263-497-9	ISSN tryckt	1799-0343
ISBN PDF	978-952-263-496-2	ISSN PDF	1799-0351
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-496-2		
Sidantal	36	Språk	finska
Nyckelord	högskoleutbildning, studier, erkännande		
Referat Undersökningen EUROSTUDENT VI genomfördes i Finland som en webbenkät till 24 000 utvalda högskolestudenter under våren 2016. Undersökningen är ett led i det internationella projektet EUROSTUDENT som leds av DZHW – German Centre for Higher Education Research and Science Studies och finansieras med medel från Europeiska unionens program Erasmus +. I Finland ansvarar undervisnings- och kulturministeriets högskole- och forskningspolitiska avdelning för projektet medan insamlingen och behandlingen av data sköts av Statistikcentralen. Avsikten är att bättre än tidigare kunna använda resultaten i den nyaste EUROSTUDENT-undersökningen i anslutning till spetsprojektet för utveckling av högskoleutbildningen för statsminister Sipiläs regering. I detta syfte riktade undervisnings- och kulturministeriet våren 2016 en begäran till högskoleforskare om förslag till artiklar om EUROSTUDENT-materialet. Denna artikel är den fjärde undersökningen som publiceras i serien EUROSTUDENT VI. Enligt resultaten i Mäkinen-Strengs, Ojalas och Haltias artikel har knappt en tredjedel av studenterna ansökt om erkännande av tidigare förvärvad kompetens. Detta var något vanligare på yrkeshögskolorna än på universiteten. I båda högskolesektorerna fick över hälften av de som ansökte om erkännande allt eller nästan allt räknat till godo. Ansökningarna om tillgodoräkning och godkännandet av dessa ansökningar varierade dock beroende på studieområdet både på yrkeshögskolorna och på universiteten. På yrkeshögskolorna gick erkännandet av tidigare förvärvad kompetens bäst på kultur-, turism-, förplägnads- och idrottsområdet, det humanistiska och pedagogiska området och på social-, hälso- och idrottsområdet. På universiteten gick erkännandet av tidigare förvärvad kompetens bäst på det juridiska området, det teologiska området och teaterområdet. De yngsta studenterna ansökte minst om tillgodoräkning och fick minst räknat till godo. En lyckad process för identifiering och erkännande av tidigare förvärvad kompetens reflekterades i hur nöjda studenterna var med utbildningen. De som fick mest räknat till godo var nöjdare med sin högskoleutbildning än de som inte fick allt eller nästan allt räknat till godo. I synnerhet när identifiering och erkännande av tidigare förvärvad kompetens utfaller väl växer studenternas tillfredsställelse med studierna medan en dåligt ordnad eller genomförd erkännandeprocess igen minskar studenternas tillfredsställelse med studierna.			
Förläggare	Undervisnings- och kulturministeriet		
Tryckort och år	Lönnberg Print & Promo, 2017		
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of Education and Culture		22.8.2017
Authors	Mirka Mäkinen-Streng, Kristiina Ojala & Nina Haltia, University of Turku. Editors Johanna Moisio och Petri Haltia, Ministry of Education and Culture, Finland		
Title of publication	Acknowledging Previously Acquired Learning and Skills – Prevalence, practices and experiences related to the recognition of prior learning (RPL) in higher education studies. Eurostudent VI article series		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Education and Culture, Finland 2017:35		
Register number	55/240/2015	Subject	Utbildning
ISBN (printed)	978-952-263-497-9	ISSN (printed)	1799-0343
ISBN PDF	978-952-263-496-2	ISSN (PDF)	1799-0351
Website address	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-496-2		
Pages	36	Language	Finnish
Keywords	higher education, studying, recognition		
Abstract The EUROSTUDENT VI survey was conducted in Finland in spring 2016 using an online questionnaire sent to a sample of 24,000 higher education students. The survey was part of the international EUROSTUDENT project led by the DZHW - German Centre for Higher Education Research and Science Studies and funded by the European Union under the Erasmus + programme. In Finland, the research project is coordinated by the Ministry of Education and Culture's Department for Higher Education and Science Policy, while the collection and processing of data is handled by Statistics Finland. As part of the key project on developing higher education of Prime Minister Sipilä's Government, the latest EUROSTUDENT survey results are to be used more efficiently at the national level. Consequently, the Ministry of Education and Culture requested higher education researchers to submit proposals for articles based on the EUROSTUDENT data. This article is the fourth report published in the EUROSTUDENT VI article series. According to the results of the article by Mäkinen-Streng, Ojala and Haltia, just under one-third of students had applied for the recognition of prior learning (RPL). Application for RPL credits is slightly more common among students attending universities of applied sciences than those at universities. Over half of students, who applied for RPL credits in both higher education sectors, were granted all or nearly all the credits they applied for. However, the prevalence of application for the transfer of credits and granting of RPL credits varies by field of study in both universities of applied sciences and universities. At universities of applied sciences, the transfer of credits was most successful in the cultural sector, the tourism, catering and sports sector, the humanities and education sector as well as the social services, healthcare and sports sector. At universities, transfer of RPL credits was most successful in the fields of law, theology and theatre. The youngest surveyed students both applied for and were granted the least credit transfers. A successful RPL process reflected on how satisfied students were with their studies. Students, who had been awarded the greatest number of transferred credits, were more satisfied with their higher education studies than students, who had not been granted all or nearly all of the RPL credits they had applied for. In particular, the successful transfer of credits in recognition of prior learning saw an increase in how satisfied students were with their studies, while a poorly organised or realised process for the recognition of prior learning saw a drop in student satisfaction.			
Publisher	Ministry of Education and Culture, Finland		
Printed by	Lönnberg Print & Promo, 2017		
Distributed by/ publication sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

	Tiivistelmä	9
1	Johdanto	11
2	AHOT-menettelyt aiemman tutkimuksen valossa	12
3	Tutkimuksen toteutus ja aineisto	15
4	Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen yleisyys eri korkeakoulusektoreilla ja opintoaloilla	16
5	Ketkä hakevat ja saavat aiemmin hankitulle osaamiselle tunnustusta?	24
6	Osaamisen tunnustamisen yhteydet opintojen etenemiseen ja opintotyytyväisyyteen	28
7	Yhteenvetoa ja pohdintaa	31
	Lähteet	34

TIIVISTELMÄ

Korkeakouluopetuksen kehittämisessä on viime vuosina suunnattu huomiota erityisesti osaamisperustaisuuteen ja osaamisen näkyväksi tekemiseen. Osa tätä kehittämistä on aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT), jonka arvostus mm. Euroopassa on viime vuosikymmeninä lisääntynyt. Tavoitteena on myös tehostaa koulutusta, välttää opiskelijan kannalta päällekkäistä koulutusta ja lyhentää opiskeluaikoa, jotta työelämään siirtyminen nopeutuisi. Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen onkin huomioitu osana hallituksen kärkihankkeita.

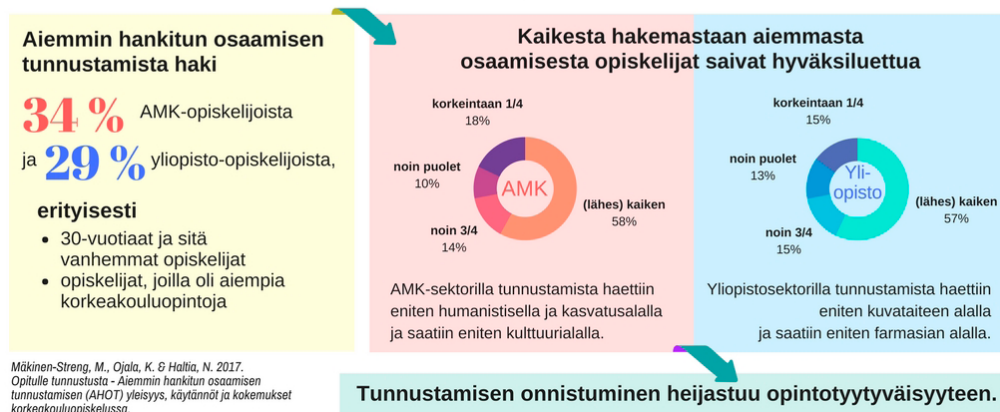
Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen yleisyydestä ja AHOT-käytäntöjen toimivuudesta on Suomessa julkaistu aiemmin vain harvoja selvityksiä ja raportteja, ja tämän artikkelin tarkoituksena onkin paikata aukkoa tiedoissa AHOT-prosesseista. Artikkelissa tarkastellaan aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen yleisyyttä, käytäntöjä ja kokemuksia korkeakouluopiskelussa. Artikkelin tarkastelu kohdistuu AHOT-menettelyn toteutumiseen eri korkeakoulusektoreilla ja opintoaloilla sekä eri opiskelijaryhmien kohdalla. Lisäksi tarkastellaan AHOT-kokemusten ja opintotyytyväisyyden välistä yhteyttä.

Artikkelin tulokset perustuvat vuonna 2016 kerättyyn Eurostudent VI -kyselyaineistoon. Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista oli hakenut hieman vajaa kolmannes opiskelijoista. Hakeminen oli hieman yleisempää ammattikorkeakouluissa kuin yliopistoissa. Molemmilla korkeakoulusektoreilla yli puolet tunnustamista hakeneista sai hyväksiluettua kaiken tai lähes kaiken hakemastaan. Hyväksilukujen hakeminen ja saaminen vaihtelivat sekä ammattikorkeakouluissa että yliopistoissa kuitenkin opintoaloittain. Ammattikorkeakouluissa tunnustaminen sujui parhaiten kulttuurialalla, matkailu-, ravitsemis- ja liikunta-alalla, humanistisella ja kasvatusalalla sekä sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla. Yliopistoissa aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen taas oli sujuvinta oikeustieteellisellä, teologian ja teatterialalla.

Hyväksilukuja hakivat eniten 30-vuotiaat ja sitä vanhemmat opiskelijat. Vähiten hyväksilukuja sekä hakivat että saivat opiskelijoista nuorimmat. Opiskelijat, joilla oli taustallaan korkeakouluopintoja, hakivat tunnustamista muita opiskelijoita enemmän. Onnistunut AHOT-pro-

sessi heijastui opiskelijoiden tyytyväisyytenä koulutuksen sisältöön, opetuksen laatuun, opintojen aikatauluihin ja järjestelyihin sekä opinto-ohjaukseen. Tunnustamista hakeneista eniten hyväksilukuja saaneet olivat tyytyväisempiä kuin ne, jotka eivät saaneet kaikkea tai lähes kaikkea hakemaansa osaamista hyväksiluettua. Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen onnistuessa opiskelijat siis ovat tyytyväisiä opintoihinsa, kun taas huonosti toteutunut tunnustamisprosessi on yhteydessä heikompaan opintotyytyväisyyteen.

Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen korkeakoulutuksessa Eurostudent VI -kyselyaineiston mukaan

1 Johdanto

Korkeakouluopiskelijoiden taustojen yhä suurempi heterogeenisuus edellyttää korkeakouluilta opetuksen ja opintojen kehittämistä opiskelijoiden tarpeita vastaavaksi. Samalla korkeakouluopetuksen kehittämisessä on viime vuosina yhä enemmän suunnattu huomiota osaamisperustaisuuteen ja osaamisen näkyväksi tekemiseen. Erityinen osansa tässä on aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisella (AHOT) sekä aiemmin suoritettujen opintojen ja osaamisen hyväksilukemisella, joilla pyritään esimerkiksi opiskelijoiden liikkuvuuden lisäämiseen Euroopan unionin alueella sekä kansallisesti eri korkeakoulujen ja korkeakoulusektoreiden välillä. Tavoitteena on tehostaa koulutusta, välttää opiskelijan kannalta päällekkäistä koulutusta ja lyhentää opintoaikoja työelämään siirtymisen nopeuttamiseksi. (ks. esim. OPM 2007.) Aiemmin hankitun osaamisen arvostaminen ja tunnustaminen on tullut yhä tärkeämmäksi osaksi koulutuspolitiikkaa ja koulutuskäytäntöjä mm. Euroopassa (Andersson, Fejes & Sandberg 2013, 405; ks. Miguel, Ornelas & Maroco 2016, 180), ja myös meillä Suomessa, mistä on osoituksena aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen parantamisen sisältyminen Sipilän hallituksen korkeakoulutuksen kärkihankkeen tavoitteisiin (VNK 2015).

Tarkastelemme tässä artikkelissa aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen yleisyyttä eri korkeakoulusektoreilla sekä opiskelijoiden kokemuksia aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisesta korkeakouluissa. Aiheesta on Suomessa aiemmin julkaistu vasta lähinnä pienimuotoisia selvityksiä ja raportteja. Tällä hetkellä esimerkiksi tiedossa on, että siirtymien korkeakoulusektorilta toiselle tuottaa yhä ongelmia. Lisäksi haasteina ovat osaamisen osoitustapojen vakiintumattomuus, opintojen rakenteelliset esteet opintoaikojen lyhenemiselle, tiedottaminen AHOT-prosessista sekä AHOT-menettelyn vaikutukset opintotuen saantiin. Etenkin yliopistojen AHOT-käytännöistä ja niiden toimivuudesta on kuitenkin vielä melko vähän tietoa. (ks. Mäkinen-Streng 2016.) Aiheesta ei ole tehty kokonaisvaltaista perustavanlaatuaista tutkimusta, joten tämän artikkelin pyrkimyksenä on paikata tätä aukkoa.

2 AHOT-menettelyt aiemman tutkimuksen valossa

Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen on virallisen hyväksynnän antamista opiskelijan aiemmin hankkimalle osaamiselle, jossa arvioitsija tekee päätöksen opiskelijan hakeutumisen ja näyttöjen perusteella (Pyykkö 2010, 10-11). Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamiseen kuuluvat hyväksilukeminen, sisällyttäminen ja korvaaminen (Penttilä 2011, 15). Hyväksilukeminen tarkoittaa opintojen, harjoittelun, työkokemuksen tai osaamisen hyväksymistä osaksi suoritettavia opintoja (Päärnilä 2010, 34). Korvaaminen taas tarkoittaa sitä, että muualla suoritetuilla vastaavilla opinnoilla korvataan pakollisia osia tutkintovaatimusten opinnoista (Penttilä 2011, 15). Sisällyttämisellä tarkoitetaan muualla suoritettujen opintojen liittämistä osaksi tutkintoa esimerkiksi sivuainekokonaisuuksina tai yksittäisinä valinnaisina opintojaksoina (Päärnilä 2010, 34). Puhumme tässä artikkelissa tunnustamisesta ja hyväksilukemisesta tarkoittaen kaikkia erilaisia tapoja tunnustaa aiemmin hankittu osaaminen.

Yliopistolain (558/2009 § 44) mukaan ”Opiskelija saa tutkintoa tai erikoistumiskoulutusta suorittaessaan yliopiston päätöksen mukaisesti lukea hyväkseen muussa kotimaisessa tai ulkomaisessa korkeakoulussa taikka muussa oppilaitoksessa suorittamiaan opintoja sekä korvata tutkintoon tai erikoistumiskoulutukseen kuuluvia opintoja muilla samantasoisilla opinnoilla. Opiskelija saa yliopiston päätöksen mukaisesti lukea hyväkseen sekä korvata tutkintoon tai erikoistumiskoulutukseen kuuluvia opintoja myös muulla tavoin osoitetulla osaamisella.” Opiskelijoilla on siis mahdollisuus hakea hyväksilukua tai korvaavuutta myös muulla tavalla kuin muodollisessa koulutuksessa hankitusta osaamisesta (OPM 2007, 38). Samat opiskelijan oikeudet toteutuvat myös ammattikorkeakoululaissa (Ammattikorkeakoululaki 932/2014 § 37) ammattikorkeakoulun päätöksen mukaisesti.

Perusideana aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisessa onkin, että hankittu osaaminen voidaan tunnistaa ja tunnustaa riippumatta siitä, missä, milloin tai miten se on hankittu. Osaaminen voi siis olla paitsi formaalisti koulutusjärjestelmän sisällä hankittua osaamista, myös non-formaalia tai informaalia arkipäivän oppimisen kautta esim. työelämässä hankittua osaamista.

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen idea voi käytännön tasolla toteutua eri tavoin, ja käytössä voi olla hyvinkin erilaisia malleja ja käytäntöjä siinä, millaista osaamista tehdään näkyväksi ja miten sille annetaan tunnustettu asema. (Andersson ym. 2013.) Suomessa korkeakouluissa käyttöönotetut mallit pohjautuvat pitkälti Turun yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Brahean (2013) koordinoiman vuosina 2009–2013 toimineen valtakunnallisen AHOT korkeakouluissa -hankkeen määrittämien suuntaviivojen pohjalta. Näiden suositusten pohjalta yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat viime vuosina luoneet ja vakiinnuttaneet omia AHOT-käytäntöjään. (Mäkinen-Streng 2016.) Pääpiirteissään tunnistaminen tapahtuu vertaamalla opiskelijan hankkimaa osaamista tutkintovaatimuksiin, laadittuihin opetussuunnitelmiin sekä opintojaksoihin ja -kokonaisuuksiin kirjattuihin osaamistavoitteisiin. Hankittu osaaminen täytyy sekä todentaa että arvioida, jotta tunnustaminen on mahdollista. (Isola 2010, 28.) Osaamista arvioitaessa arvioidaan jo hankittua tietoa, taitoa tai osaamista, ei siis koulutuksen tulosta, kuten perinteisesti koulutuksessa on tapana (Metsänen & Kähkönen 2013, 13–14).

Opiskelijat voivat osoittaa osaamistaan eri tavoin. Toimivimmiksi osaamisen osoitustavoiksi on arvioitu tutkinto- ja työtodistukset, opintorekisteriotteet, pätevyys todistavat asiakirjat ja muut todistukset (Mälkönen & Tähtelä 2015, 19). Osaamisen osoittamisessa voidaan käyttää myös erilaisia kirjallisia töitä (esim. osaamisportfoliot, oppimispäiväkirjat, kirjoitetut artikkelit), kokeita tai tenttejä, työnäytteitä, näyttökokeita, luentojen ja esitelmien pitämistä, keskusteluita ja haastatteluita, henkilökohtaisia opintosuunnitelmia ja CV:tä. (Mäkinen-Streng 2016, 16.) Kullakin alalla ja koulutuksella on omat niille tyypilliset tavat osoittaa osaamista (Hintsanen ym. 2016, 72).

Opiskelijat näkevät aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen useimmiten myönteisesti ja kokevat AHOT-menettelyjen kunnioittavan heidän osaamistaan (Isohanni 2013, 20). Erityisesti ammattikorkeakoulujen aikuisopiskelijat ovat olleet pääsääntöisesti tyytyväisiä hyväksilukuprosesseihin (Kettunen, Pulkkinen & Saari 2013, 45). AHOT-menettelyn kautta opiskelijat oppivat tunnistamaan ja tiedostamaan omaa osaamista ja kertomaan siitä. Opiskelijat oppivat hahmottamaan opintojensa rakennetta ja vaatimuksia aiempaa paremmin, koska osaamisen tunnustamista hakiessa pitää perehtyä koulutuksen opetussuunnitelmaan ja peilata omia taitoja siinä kuvattuihin osaamistavoitteisiin. (Mäkinen-Streng 2016, 16.) Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen prosessi merkitsee opiskelijalle myönteisimmillään opintojen nopeutumista, itsearviointitaitojen kehittymistä, motivaation kasvamista, päällekkäisten opintojen poistumista sekä keskeyttämisriskin pienenemistä. (Isohanni 2013, 21; Pyykkö 2010, 8; Halttunen & Pyykkö 2010, 6; ks. OPM 2007, 11–12.)

Vaikka yleisesti ottaen aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen on ollut myönteistä, on järjestelmässä myös heikot kohtansa. Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen voi olla vaativa prosessi sekä opiskelijalle itselleen että korkeakoulun ope-

tus- ja opintohallinto henkilökunnalle. Ennen AHOT-prosessien vakiintumista hyväksilukujärjestelmien on koettu olleen jäsentymättämiä ja epäselviä (Kettunen, Pulkkinen & Saari 2013, 45), mikä on saattanut johtua epäselvistä opintojen osaamistavoitteiden kuvauksista, jotka ovat vaikeuttaneet sekä opiskelijan omaa osaamisen arviointia että opetushenkilökunnan tekemää opiskelijan osaamisen arviointia suhteessa opintojen osaamistavoitteisiin. Korkeakoulujen henkilökunnan näkökulmasta on epäilty korkeakoulun ulkopuolella hankitun osaamisen laatua ja tunnustamisen määrää sekä pohdittu AHOT-prosessista opettajille aiheutuvaa ylimääräistä työtä (Pyykkö 2010, 13). Pyykön (2010, 13) mukaan opetussuunnitelman, opetusmenetelmien, arviointimenettelyjen ja päätöksenteon tulisi-kin edistää yhteisiä tavoitteita, eikä poiketa kovin paljoa korkeakoulussa muuten noudatettavista menettelyistä.

Opiskelijoilla on myös havaittu olevan ennakkoluuloja ja toisaalta käytännöllisiä ongelmia AHOT-menettelyjen vuoksi (Mäkinen-Streng 2016, 30). AHOT-prosessien on koettu olleen monimutkaisia, ja joissakin tapauksissa niiden on koettu olleen jopa vaativampia kuin itse opintojakson suorittaminen (Auvinen & Keto 2012, 509). Tämä saattaa johtua siitä, että opiskelijat eivät ole olleet AHOT-käytänteiden kehittämisessä kovin kiinteästi mukana.

Käytännöllisiä AHOT-menettelytavan mukanaan tuomia ongelmia ovat esimerkiksi opiskelijoiden tuloloukut. Mikäli opintoja korvataan, eikä tilalle löydetä muita opintoja, eivät opiskelijan opintotuen saamiset kriteerit aina täyty. (Hintsanen ym. 2016, 74.) AHOT-menettely ei myöskään automaattisesti lyhennä opintoaikoja (Mälkönen & Tähtelä 2015, 22; Penttilä 2011, 103). Järjestelmän hyöty opintojen nopeuttamiseksi jää vähäiseksi, jos hyväksiluettujen opintojen tilalle ei saa järjestettyä muita opintoja (Mälkönen & Tähtelä 2015, 22). Mikäli opiskelija saa hyväksiluettua huomattavan määrän opintoja, voivat opinnot kuitenkin lyhentyä merkittävästi. Opintopisteissä mitattuna hyväksilukuja tulisi saada vähintään 61 opintopistettä, jotta opintojen kesto lyhenisi vähintään vuodella. (Penttilä 2011, 104.)

Osa opiskelijoista ei koe aiemman osaamisen hyväksilukua tarpeelliseksi, vaan haluaa hyötyä opinnoista mahdollisimman paljon. He voivat haluta esimerkiksi kartuttaa alakohtaista sanastoa kieliopinnoissa (Mälkönen & Tähtelä 2015, 26) tai varmistaa, että mahdollisuudet oppia olisivat mahdollisimman laajat (Lähtinen & Romakkaniemi 2013, 22). Opiskelijat siis myös saattavat arvostaa muodollisessa koulutuksessa hankittua osaamista non-formaalisti hankitun osaamisen kustannuksella, eikä kyse olekaan ainoastaan opettajien asenteesta muualla hankittua osaamista kohtaan (Mäkinen-Streng 2016, 31).

3 Tutkimuksen toteutus ja aineisto

Tarkastelemme tässä artikkelissa tämänhetkisiä AHOT-käytäntöjä sekä niiden toimivuutta. Haemme vastauksia erityisesti kysymyksiin:

1. Miten AHOT-menettelyt toteutuvat eri korkeakoulusektoreilla ja aloilla?
2. Miten AHOT-käytännöt toteutuvat erilaisten opiskelijaryhmien kohdalla?
3. Miten AHOT-kokemukset heijastuvat opiskelijoiden opintotyytyväisyyteen?

Käytämme artikkelissa EUROSTUDENT VI -aineistoa, joka on 2.3.–15.6.2016 kerätyn verkkokyselyn pohjalta muodostettu tilastoaineisto. Aineisto perustuu 23 900 henkilöä käsittävään lähtöotokseen, ja vastaajina on 7 318 henkilöä. 3 756 (50,9 %) vastauksista on yliopisto-opiskelijoilta ja 3 624 (49,1 %) ammattikorkeakouluopiskelijoilta. Kyselyssä on laajasti selvitetty opiskelijoiden elämäntilanteeseen ja opintoihin liittyviä asioita, ja tässä tarkastelussa käytämme lähinnä opiskelijoiden taustoja kuvaavia muuttujia sekä erityisesti kysymyksiä, jotka liittyivät opiskelijoiden kokemuksiin aiemmin opitun tunnustamisesta. Analyysimenetelminä on käytetty lähinnä ristiintaulukointeja ja yksisuuntaista varianssianalyysia. Analyyseissä on käytetty Tilastokeskuksen aineistolle määrittämää painokerrointa.

4 Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen yleisyys eri korkeakoulusektoreilla ja opintoaloilla

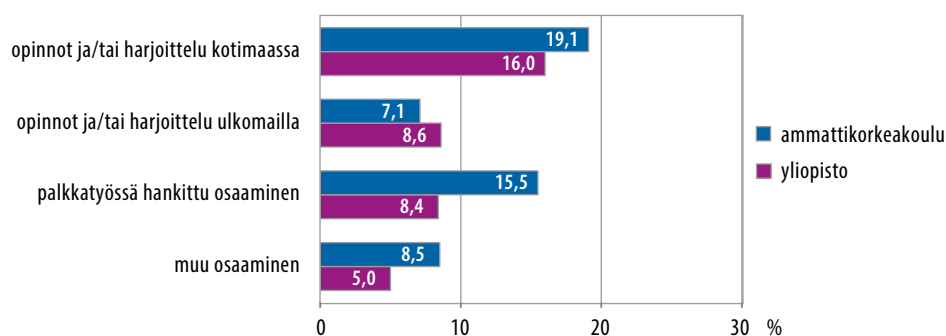
Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen hakeminen on suhteellisen yleistä, ja miltei kolmannes korkeakouluopiskelijoista oli hakenut osaamisensa hyväksilukemista. Tunnustamista haettiin yleisesti kummallakin korkeakoulusektorilla, mutta ammattikorkeakouluissa hakeminen oli jonkin verran yleisempää kuin yliopistossa. Yliopisto-opiskelijoista reilu neljäsosa ja ammattikorkeakouluopiskelijoista reilu kolmannes oli hakenut muualla hankitun osaamisen tunnustamista (taulukko 1). Yliopistoissa ylempää korkeakoulututkintoa opiskelevat olivat hakenneet aiemman osaamisensa tunnustamista useammin (35,2 %) kuin alempaa korkeakoulututkintoa suorittavat opiskelijat (20,6 %). Ammattikorkeakoulussa sen sijaan perustutkintoa suorittavat (33,9 %) ja ylempää ammattikorkeakoulututkintoa (YAMK) suorittavat (34,0 %) olivat hakenneet osaamisensa tunnustamista miltei yhtä usein.

Taulukko 1. Tunnustamista hakenneet opiskelijat yliopistoissa ja amk:ssa

	Yo-opiskelijat		Amk-opiskelijat		Yhteensä	
	n	%	n	%	n	%
Kyllä	999	29,0 %	1 137	33,8 %	2 136	31,4 %
Ei	2 057	59,8 %	1 854	55,2 %	3 911	57,5 %
Ei osaa sanoa	384	11,2 %	370	11,0 %	754	11,1 %

Kuviossa 1 on eritelty, millä perusteiden osaamisen tunnustamista oli haettu. Opiskelija on saattanut kyselylomakkeesta valita myös useamman vaihtoehdon, joten prosenttiosuuksia ei voida suoraan laskea yhteen. Kaikkein eniten osaamisen tunnustamista oli haettu kotimaisten opintojen ja harjoittelun perusteella. Ammattikorkeakouluissa opiskelevista 19,1 % ja yliopistoissa opiskelevista 16,0 % oli hakenut tunnustamista aiempien kotimaisten opintojen tai harjoittelun perusteella.

Toiseksi eniten aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista oli haettu palkkatyössä hankitun osaamisen perusteella. Yliopistoissa opiskelevista 8,4 % ja ammattikorkeakouluissa opiskelevista 15,5 % oli hakenut osaamisen tunnustamista palkkatyössä hankitun osaamisen perusteella, joten ammattikorkeakoulussa osuus oli selvästi suurempi. Esimerkiksi YAMK-tutkintoon pääsyn edellytyksenä on vähintään kolmen vuoden työkokemus opiskeltavalta alalta (esim. Ojala 2017), jota voidaan oletettavasti hyödyntää myös osaamisen tunnustamisen näkökulmasta. Kolmanneksi eniten tunnustamista oli haettu ulkomaisten opintojen tai harjoittelun perusteella, ja tällä perusteella tunnustamista oli haettu useammin yliopistoissa kuin ammattikorkeakouluissa. Vähiten tunnustamista oli haettu muun osaamisen, kuten harrastusten tai järjestötoiminnan perusteella.

Kuvio 1. Hyväksilukemishakemusten perusteet eri korkeakoulusektoreilla

Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamishakemusten tuloksena yli puolet hakeneista oli saanut hyväksiluettua kaiken tai lähes kaiken hakemistaan opinnoista. Eri korkeakoulusektoreiden välillä ei ollut juurikaan eroa tunnustamisen lopputuloksissa.

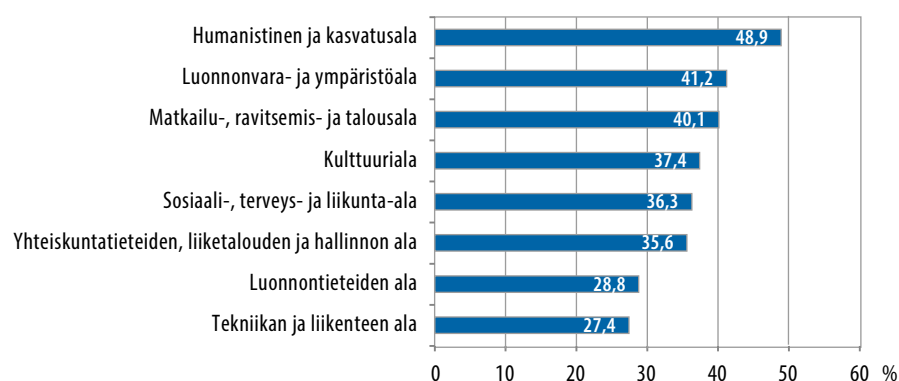
Taulukko 2. Tunnustamisen lopputulos eri korkeakoulusektoreilla

Sain hyväksiluettua	Yo-opiskelijat		Amk-opiskelijat		Yhteensä	
	n	%	n	%	n	%
kaiken tai lähes kaiken	551	57,0 %	636	57,8 %	1 187	57,5 %
noin kolme neljäsosaa	143	14,8 %	151	13,7 %	294	14,2 %
noin puolet	127	13,1 %	117	10,6 %	244	11,8 %
neljäsosan tai vähemmän	145	15,0 %	196	17,8 %	341	16,5 %

Osa opiskelijoista ei ollut kuitenkaan saanut hyväksiluettua aiempia opintojaan, mikä voi johtua myös siirtymisestä toiselle korkeakoulusektorille. Ojalan (2017, 100–103, 157–161) tutkimuksessa ilmeni, että YAMK-tutkinnossa suoritettuja opintoja ei hyväksiluettu kovinkaan hyvin yliopiston maisteriopinnoissa. YAMK-tutkinnon suorittaneet toivoivatkin sel-

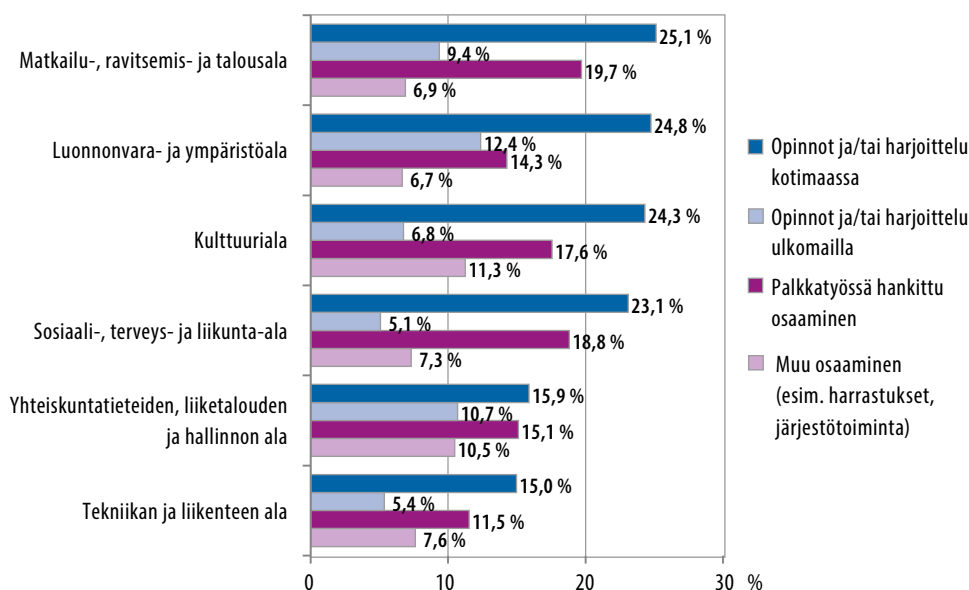
keämpää ja joustavampaa väylää myös maisterin tutkinnon suorittamiseen ja sujuvampia opintojen hyväksilukukäytäntöjä sektoreiden välille.

Eri korkeakoulusektoreiden lisäksi myös opintoalojen välillä havaittiin eroja ($p < .001$) siinä kuinka yleistä aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen hakeminen oli. **Ammattikorkeakouluissa** eniten hyväksilukemista oli haettu humanistisella ja kasvatusalalla, luonnonvara- ja ympäristöalalla sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla. Myös kulttuurialalla, sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla sekä yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalla aiemmin osaamisen hyväksilukemista oli haettu keskimääräistä enemmän.

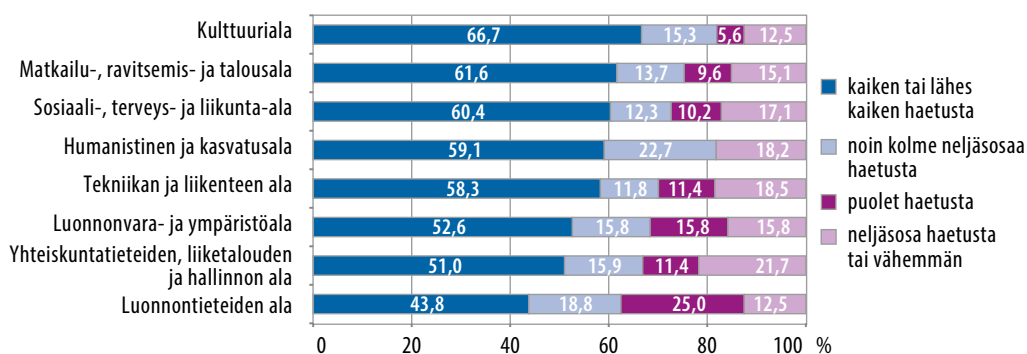
Kuvio 2. Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista hakeneiden opiskelijoiden osuus (%) opintoaloittain ammattikorkeakouluissa

Ammattikorkeakouluissa kaikilla opintoaloilla aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista oli eniten haettu kotimaassa tehtyjen opintojen ja/tai harjoittelun perusteella. Matkailu- ja ravitsemis- ja talousalan opiskelijoista yli neljännes oli hakenut osaamisensa tunnustamista aiempien kotimaisten opintojen tai harjoittelun perusteella. Toiseksi suosituin hakuperuste jokaisella alalla oli palkkatyössä hankittu osaaminen. Sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla että sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla miltei viidennes opiskelijoista oli hakenut aiemmin palkkatyössä hankitun osaamisen tunnustamista. Ulkomailta suoritettujen opintojen tai harjoittelun perusteella osaamisen tunnustamista haettiin eniten luonnonvara- ja ympäristöalalla ja yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalla. Muun, esimerkiksi harrastus- tai järjestötoiminnassa hankitun, osaamisen tunnustamisen hakeminen oli yleisintä kulttuurialalla ja yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalla. (Kuvio 3.)

Kuvio 3. Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista hakeneiden opiskelijoiden osuudet (%) eri opintoaloilla¹ ammattikorkeakouluissa eri hakuperusteiden mukaan

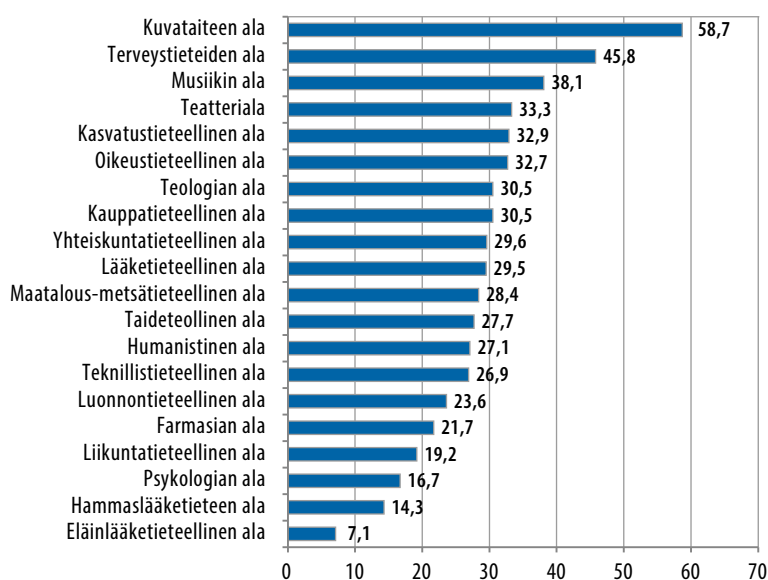
Ammattikorkeakoulusektorilla AHOT-hakemusten tulokset olivat keskenään melko samankaltaisia eri opintoaloilla. AHOT-hakemuksista eniten kaiken tai lähes kaiken hakemistaan hyväksyiksi saaneita opiskelijoita oli kulttuurialalla, jossa näitä oli kaksi kolmasosaa hyväksilukua hakeneista. Vaikeinta aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen oli luonnontieteiden alalla, jossa ainoana opintoaloista alle puolet vastaajista ilmoitti saaneensa hyväksyiksi kaiken tai lähes kaiken hakemistaan osaamisesta (kuvio 4).

Kuvio 4. Hyväksiluettujen opintojen osuus (%) opiskelijan aiemman osaamisen tunnustamishakemuksessa hakemista opinnoista eri opintoaloilla ammattikorkeakoulussa

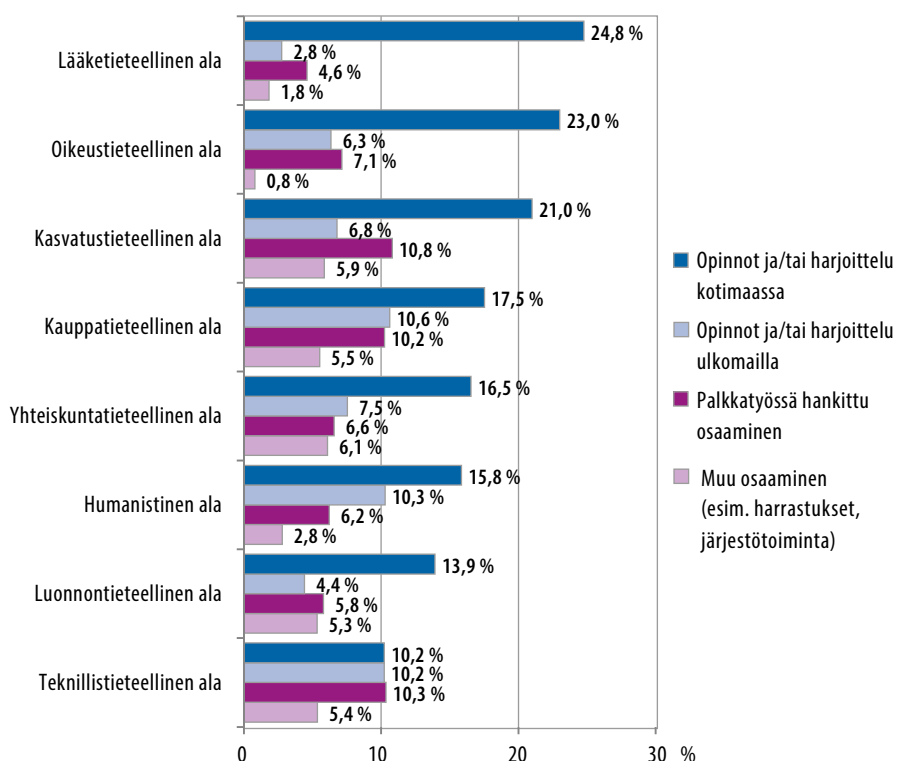
¹ Tarkastelusta on jätetty pois luonnontieteiden ala ja humanistinen ja kasvatusala, joissa kyselyyn vastanneita opiskelijoita oli alle sata.

Myös **yliopistoissa** eri opintoalojen välillä oli tilastollisesti merkitseviä eroja ($p < .001$) siinä kuinka suuri osuus opiskelijoista haki hyväksilukemisia. Eniten osaamisen tunnustamista oli haettu kuvataiteen alalla. Myös terveystieteiden alalla lähes puolet vastaajista oli hakenut aiemman osaamisensa hyväksilukemista. Taidealoista myös musiikin alalla ja teatterialalla oli keskimääräistä enemmän hyväksilukemista hakeneita opiskelijoita. Miltei kolmannes vastaajista myös kasvatustieteellisellä alalla ja oikeustieteellisellä alalla oli hakenut aiemman osaamisen tunnustamista opinnoissaan. Keskimääräistä enemmän AHOT-hakemuksia oli tehty myös kauppatieteellisellä, teologian, yhteiskuntatieteellisellä ja lääketieteellisellä alalla (kuvio 5).

Kuvio 5. Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista hakeneiden opiskelijoiden osuus (%) opintoaloittain yliopistoissa

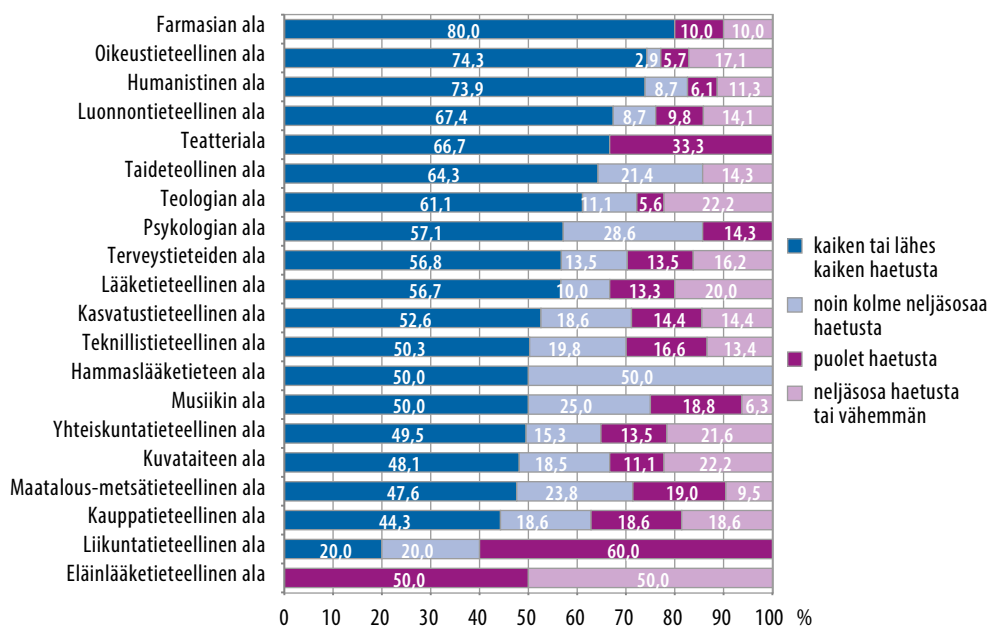
Eniten hyväksilukemista haettiin muualla kotimaassa tehtyjen opintojen tai harjoittelun perusteella (kuvio 6). Musiikin alalla hyväksilukemista haettiin yhtä paljon kotimaassa ja ulkomailla tehtyjen opintojen ja/tai harjoittelun perusteella. Kuvataiteen alalla hieman enemmän hyväksilukua haettiin muualla ulkomailla tehtyjen opintojen tai harjoittelun perusteella. Teknillistieteellisellä alalla sen sijaan haettiin hyväksilukua eniten palkkatyössä hankitun osaamisen perusteella, mikä oli hieman enemmän kuin kotimaassa tai ulkomailla tehdyn harjoittelun perusteella haettujen hyväksilukujen osuus.

Kuvio 6. Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista hakeneiden opiskelijoiden osuudet (%) eri opintoaloilla² yliopistoissa eri hakuperusteiden mukaan

AHOT-hakemusten tulokset yliopistojen eri opintoaloilla erosivat toisistaan tilastollisesti merkitsevästi ($p < .05$) (kuvio 7). Suhteellisesti eniten niitä opiskelijoita, jotka olivat saaneet hyväksiluettua kaiken tai lähes kaiken hakemastaan aiemmasta osaamisesta, oli farmasian alalla, jossa näitä opiskelijoita oli 80 % hyväksilukuja hakeneista. Myös oikeustieteellisellä, humanistisella, luonnontieteellisellä ja teatterialalla vähintään kaksi kolmasosaa hakeneista sai hyväksiluettua kaiken tai lähes kaiken hakemastaan osaamisesta. Vaikeinta sen sijaan aiemman osaamisen hyväksilukeminen oli eläinlääketieteen alalla, jossa puolet hyväksilukemista hakeneista sai puolet haetusta osaamisesta hyväksiluettua opintoihinsa.

² Tarkastelusta on jätetty pois pienet alat, joissa kyselyyn vastanneita opiskelijoita oli alle sata.

Kuvio 7. Hyväksiluettujen opintojen osuus (%) opiskelijan aiemman osaamisen tunnustamishakemuksessa hakemista opinnoista eri opintoaloilla yliopistossa

Yhteenvedona AHOT-käytäntöjen yleisyydestä eri aloilla voidaan todeta, että ammattikorkeakouluissa alojen välillä ei ole kovin jyrkkiä eroja siinä, miten paljon osaamisen tunnustamista haetaan ja miten paljon niitä saadaan. Kaikilla aloilla aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista hakee vähintään reilu neljäsosa opiskelijoista, ja suurimmillaan hakeneiden osuus on vajaa puolet.

Ammattikorkeakouluissa kulttuuriala, matkailu-, ravitsemis- ja liikunta-ala, humanistinen ja kasvatusala sekä sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala ovat aloja, joilla osaamisen tunnustamista haetaan keskimääräistä ahkerammin, ja joilla hakemusten lopputuloksena opinnot myös hyväksiluetaan kaikkein useimmin. Näillä aloilla AHOT-käytännöt näyttävät siis toimivan erityisen hyvin. Jos katsotaan sitä, millaiselle osaamiselle näiden alojen opiskelijat ovat tunnustamista hakeneet, ovat nämä alat myös niitä, joilla kaikkein useimmiten on haettu osaamisen tunnustamista muiden opintojen, mutta myös palkkatyössä hankitun osaamisen perusteella.

Yhteiskuntatieteiden-, liiketalouden ja hallinnon ala, luonnontieteiden ala sekä tekniikan ja liikenteen ala ovat puolestaan aloja, joilla aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista haetaan muita aloja harvemmin ja joilla AHOT-prosessin lopputuloksena muita aloja hieman harvemmin osaaminen tunnustetaan. Luonnonvara- ja ympäristöala on ala, jolla tunnustamista haetaan paljon, mutta jolla taas osaamisen tunnustaminen toteutuu keskimääräistä harvemmin.

Yliopistoissa alojen välinen vaihtelu on suurempaa. Pienimmillään hyväksilukemista on hakenut eläinlääketieteessä vain noin seitsemän prosenttia opiskelijoista, kun taas kuvataiteen alalla reilusti yli puolet opiskelijoista on hakenut aiemmin hankitulle osaamiselleen tunnustusta. Aloista erottuu erilaisia profileja siinä, miten tunnustamista yhtäältä on haettu, ja miten toisaalta AHOT-hakemuksia on hyväksytty.

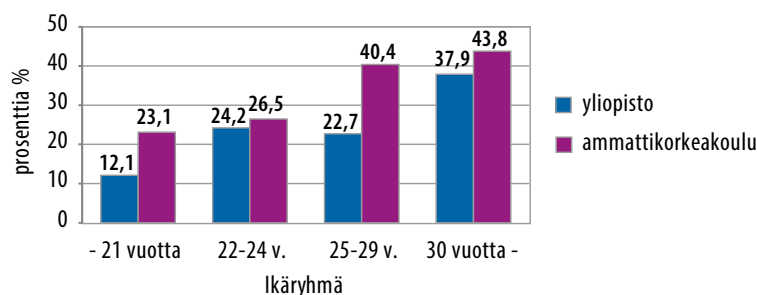
Aloja, joilla sekä haetaan että saadaan paljon hyväksilukuja ovat oikeustieteellinen, teologian ja teatteriala. Nämä ovat aloja, joilla AHOT-prosessit yliopistosektorilla siis näyttävät toimivan sujuvasti. Aloja, joilla hyväksilukua haetaan keskimääräistä vähemmän, mutta joilla kuitenkin toisaalta haetut hyväksiluvut toteutuvat keskimääräistä useammin, ovat psykologia, farmasia, luonnontieteellinen, humanistinen ja taideteollinen ala. Näillä aloilla siis AHOT-prosessit näyttävät sujuvina siinä mielessä, että ”turhia” hakemuksia tehdään vähän, ja hakiessaan hyväksilukua opiskelijat usein saavat myönteisen päätöksen.

Aloja, joilla hyväksilukua kyllä haetaan paljon, mutta hakemuksista toteutuu keskimääräistä harvempi, ovat kuvataide, terveystiede, musiikki-, kasvatustiede, kauppa- sekä yhteiskuntatieteellinen ala. Näillä aloilla opiskelijat siis ehkä joutuvat muita aloja useammin tekemään niin sanotusti turhaa työtä hakiessaan osaamisen tunnustamista, joka ei kuitenkaan toteudu. Lääketieteellinen ala edustaa eräänlaista keskimääräistä alaa siinä, että hyväksilukemista sekä haetaan että hyväksytään keskimääräisesti, mutta kun katsotaan, millaisesta osaamisesta on kyse, on lähes kaikki haettu osaaminen muussa koulutuksessa hankittua osaamista. Aloja, joilla aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista haetaan vähän ja joilla tunnustaminen myös toteutuu keskimääräistä heikommin, ovat eläinlääketiede, hammaslääketiede, liikuntatiede sekä teknistieteellinen ala. Näillä aloilla AHOT-käytännöt siis näyttävät kaikkein heikoimmin toimivina.

5 Ketkä hakevat ja saavat aiemmin hankitulle osaamiselle tunnustusta?

Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen koskee oletettavasti eniten niitä opiskelijoita, joilla on aiemman koulutuksensa, työnsä tai muun toimintansa kautta karttunutta kokemusta ja osaamista. Tarkastelemme seuraavassa joitakin opiskelijoiden taustatietoja, joiden voidaan olettaa olevan yhteydessä tunnustamisen hakemiseen: ikää, aiempaa koulutusta sekä opiskelijan kokemusta opintojen pää- tai sivutoimisuudesta.

Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista hakeneiden osuudessa oli eroja eri ikäryhmien välillä. Mitä vanhempi opiskelija on, sitä todennäköisemmin hän on hakenut aiemmin hankkimansa osaamisen tunnustamista. Kun alle 22-vuotiaista alle viidennes oli hakenut aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista, oli 30-vuotiaista ja vanhemmista opiskelijoista hakenut aiemman osaamisen hyväksilukemista enemmän kuin kaksi viidesosaa. Sama ilmiö oli havaittavissa kummallakin korkeakoulusektorilla. Kun alle 22-vuotiaista yliopisto-opiskelijoista reilu kymmenesosa oli hakenut hyväksilukemista, oli 30-vuotiaista ja vanhemmista sitä hakenut reilu kolmannes (kuvio 8).

Kuvio 8. Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista hakeneiden osuus (%) eri ikäryhmissä korkeakoulusektoreittain

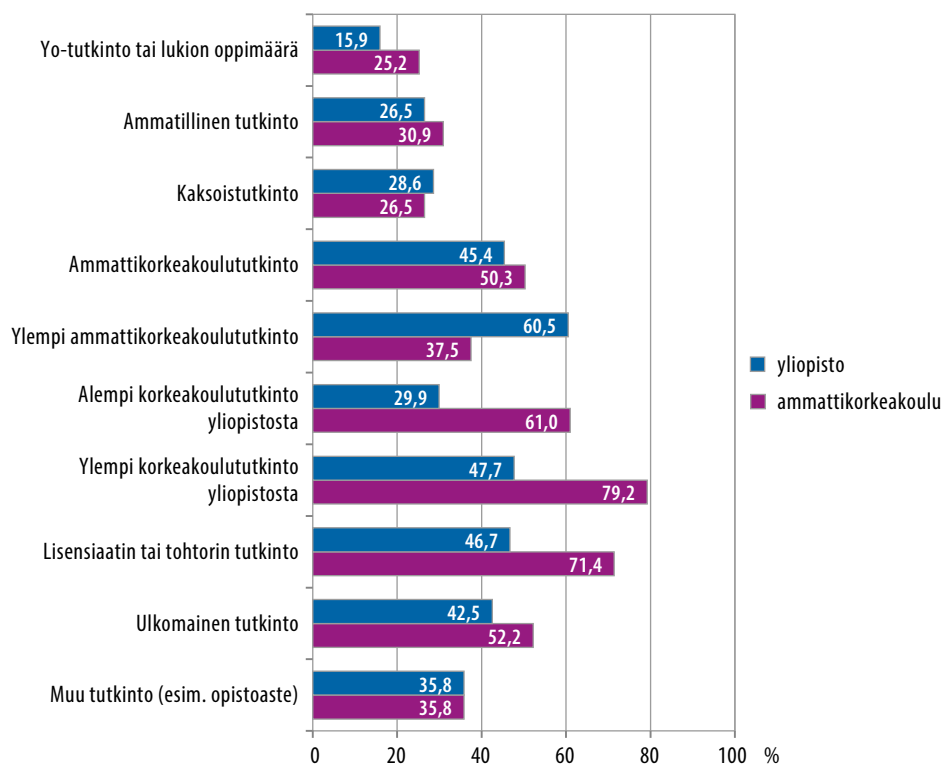
Ikäryhmien välillä oli tilastollisesti merkitseviä eroja siinä kuinka paljon haetusta osaamisesta saatiin hyväksiluettua opintoihin ($p < .01$). Keskimääräistä paremmin aiemmin hanki-

tun osaamisen tunnustaminen onnistui 22–24-vuotiailla, joilla tunnustamista hakeneista 60,2 % sai hyväksiluettua kaiken tai miltei kaiken hakemansa. Ikäryhmässä 25–29-vuotta AHOT-menettely onnistui miltei yhtä hyvin. Heistä 58,5 % sai hyväksiluettua miltei kaiken tai kaiken hakemansa. Myös 30-vuotiaiden ja sitä vanhempien opiskelijoiden ikäryhmässä yli puolet, 56,1 %, aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista hakeneista sai hyväksiluettua miltei kaiken tai kaiken mitä haki. Nuorimmassa ikäryhmässä, korkeintaan 21-vuotiaissa, AHOT-menettelyt onnistuivat kaikkein huonoimmin. Alle puolet, 44,9 %, aiemmin hankitun osaamisen tunnustusta hakeneista sai hyväksiluettua kaiken tai miltei kaiken hakemastaan osaamisesta ja yli viidennes, 21,7 %, sai tunnustettua vain noin neljäsosan tai vähemmän hakemastaan osaamisesta. Voidaankin todeta, että nuorimmassa ikäryhmässä sekä haetaan että saadaan aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisia kaikkein vähiten. Sen sijaan iän ja kokemuksen karttuessa sekä osaamisen tunnustamisten hakeminen että niiden onnistuminen lisääntyvät.

Kun tarkastellaan opiskelijoiden viimeksi suorittamaa tutkintoa, havaitaan että kaikissa koulutusryhmissä on opiskelijoita, jotka ovat hakeneet aiemmin hankitulle osaamiselleen tunnustusta. Toisen asteen tutkinnon suorittaneet (lukion, ammatillisen tutkinnon tai kaksioistutkinnon suorittaneet) ovat hakeneet aiemmin hankitun osaamisensa tunnustamista kuitenkin selvästi harvemmin kuin ne opiskelijat, joilla on taustallaan jokin korkeakoulututkinto. Heidän hakemuksiaan on kuitenkin hyväksytty samassa suhteessa kuin muiden ryhmien, ja voidaan sanoa, että kaikilla koulutusasteilla myös AHOT-menettelyjen lopputulos on ollut suurimman osan kohdalla myönteinen. Kaikkein heikoimmin osaamisen tunnustaminen on toteutunut ulkomaisen tutkinnon suorittaneiden kohdalla.

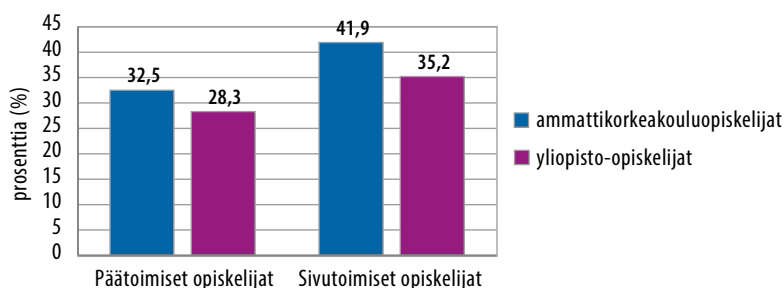
Korkeakoulututkinnon suorittaneiden kohdalla on varsin suuria eroja eri sektoreilla opiskelevien välillä. Yliopistossa opiskelevista ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista yli 60 % oli hakenut aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista, kun taas ammattikorkeakoulussa opiskelevista ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista näin oli tehnyt vain noin 38 %. Ensiksi mainituista myös suurin osa eli 61 % on saanut tunnustettua kaiken tai lähes kaiken hakemastaan aiemmasta osaamisestaan.

Muita korkeakoulututkintoja suorittaneet ovat hakeneet tunnustusta aiemmin opitulle etenkin ammattikorkeakouluissa. Näyttää siltä, että erityisesti yliopistotutkintoja suorittaneet hakevat paljon osaamisensa tunnustamista ammattikorkeakouluopintoihinsa. Esimerkiksi ammattikorkeakouluissa opiskelevista muutamista kymmenistä ylemmän korkeakoulututkinnon yliopistossa suorittaneista miltei neljä viidestä on hakenut aiemmalle osaamiselleen tunnustusta. Yliopistossa tutkintoja suorittaneet myös onnistuvat useimmiten hakemuksissaan. Alemman yliopistotutkinnon suorittaneista 72 %, ylemmän yliopistotutkinnon suorittaneista 62 % ja lisensiaatin tai tohtorin tutkinnon suorittaneista 100 % on saanut hyväksiluettua kaiken tai lähes kaiken hakemansa osaksi ammattikorkeakouluopintojaan.

Kuvio 9. Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista hakeneiden osuus (%) aiemman koulutuksen mukaan korkeakoulusektoreittain

Sivutoimisiksi opintonsa luokittelevat opiskelijat olivat hakeneet aiemman osaamisensa tunnustamista hieman useammin kuin päätoimisiksi opintonsa kokevat. Sivutoimisista opiskelijoista reilu kolmannes oli hakenut tunnustamista, kun taas päätoimisista opiskelijoista sitä oli hakenut vajaa kolmannes (kuvio 10). Pää- ja sivutoimisista opiskelijoista tunnustamista olivat useammin hakeneet ammattikorkeakouluopiskelijat kuin yliopisto-opiskelijat.

Kuvio 10. Tunnustamista hakeneet opintojen päätoimisuuden mukaan

Sivutoimiset opiskelijat saivat hieman päätoimisia opiskelijoita useammin hyväksiluettua osaamisen tunnustamisessa kaiken tai miltei kaiken hakemastaan osaamisesta ($p < .01$). Kun päätoimisista tunnustamista hakeneista opiskelijoista hieman yli puolet (55,6 %) sai hyväksiluettua tutkintoonsa miltei kaiken tai kaiken hakemastaan osaamisesta, sai sivutoimiseksi opiskelijoiksi itsensä kokevista lähes kaksi kolmasosaa (64,6 %) hyväksiluettua tutkintoonsa miltei kaiken tai kaiken hakemastaan osaamisesta (taulukko 4). Todennäköisesti sivutoimisesti opiskelevilla on enemmän osaamista, joka mahdollistaa tunnustamisen, esimerkiksi hankittua työkokemusta.

6 Osaamisen tunnustamisen yhteydet opintojen etenemiseen ja opintotyytyväisyyteen

Aiemman osaamisen tunnustaminen merkitsee usein opiskelijoiden motivaation (Hinkkanen & Honkanen 2012, 54; Isohanni 2013, 21) ja opintotyytyväisyyden lisääntymistä sekä turhautumisen vähenemistä (Rantanen 2015, 58). Tässä tutkimuksessa aiemmin hankitusta osaamisesta hyväksilukuja saaneista yliopisto-opiskelijoista 46,2 % ja ammattikorkeakoulussa opiskelevista 56,4 % koki, että tunnustaminen oli nopeuttanut opintojen etenemistä. Melko useat opiskelijat kuitenkin kokivat, ettei aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisella ollut vaikutusta opintojen etenemiseen. Näin koki yliopisto-opiskelijoista 45,9 % ja ammattikorkeakoulussa opiskelevista 36,8 %. Pieni vähemmistö opiskelijoista koki, että aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen oli jopa hidastanut omia opintoja. Yliopistoissa näin kokevia opiskelijoita oli 3,9 % ja ammattikorkeakouluissa 2,6 %. Osa opiskelijoista ei ottanut kantaa aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen vaikutuksesta opintojen etenemiseen.

Yliopistoissa sekä ammattikorkeakouluissa opiskelevat olivat varsin tyytyväisiä opintoihinsa. Pääsääntöisesti yliopistossa opiskelevat olivat hieman tyytyväisempiä opintoihinsa kuin ammattikorkeakouluissa opiskelevat. Ainoastaan opinto-ohjaukseen ammattikorkeakouluissa opiskelevat olivat hieman tyytyväisempiä kuin yliopistoissa opiskelevat. Monet asiat voivat heijastua opintotyytyväisyyteen. Esimerkiksi se saako opiskelija hyväksiluettua hakemaansa aiemmin hankittua osaamista osaksi opintojaan, voi heijastua joko opintotyytyväisyytenä tai tyytymättömyytenä. Tarkastelemme seuraavassa muutamaa opintotyytyväisyyttä heijastavaa tekijää: tyytyväisyyttä koulutuksen sisältöön, opetuksen laatuun, opintojen aikatauluihin ja järjestelyihin sekä opinto-ohjaukseen (kuvio 11).

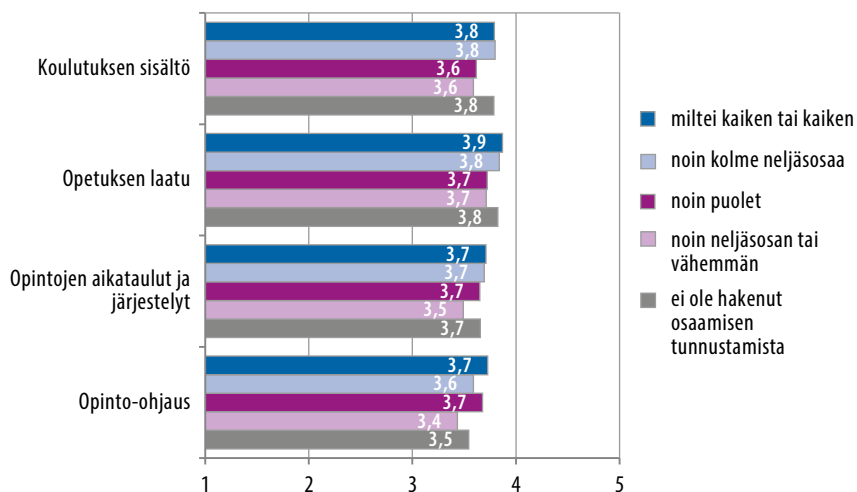
Paljon osaamisen tunnustamista saaneet opiskelijat voivat olla tyytyväisiä koulutuksen sisältöön siinä mielessä, ettei heidän tarvitse opiskella uudestaan asioita, jotka he jo osaavat. He olivatkin tässä tarkastelussa aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista hake-neista opiskelijoista opintoihinsa tyytyväisin ryhmä. Tyytymättömyyttä sen sijaan saattaa

aiheutua, mikäli opiskelija ei saa tunnustettua osaamistaan opintosisällöistä, jotka hän kokee jo hallitsevansa. Hakemaansa nähden puolet tai vähemmän hyväksilukuja saaneet olivatkin hieman tyytymättömpiä opintoihinsa kuin enemmän hyväksilukuja saaneet. Opiskelijat, jotka eivät ole hakeneet hyväksilukuja, olivat yhtä tyytyväisiä koulutuksen sisältöön kuin ne, jotka olivat saaneet suhteellisesti eniten hyväksilukuja. Erot tyytyväisyydessä koulutuksen sisältöön ($p < .001$) olivatkin tilastollisesti merkitseviä.

Myös tyytyväisyys opetuksen laatuun erosi ($p < .05$) sen mukaan kuinka paljon opinnoista oli saatu hyväksiluettua. Tyytyväisimpiä opetuksen laatuun olivat opiskelijat, jotka olivat saaneet hyväksiluettua aiemman osaamisen perusteella kaiken tai lähes kaiken hakemistaan opinnoista. Heidän kanssaan yhtä tyytyväisiä olivat ne, jotka eivät alunperinkään ole hakeneet aiemmin opitun tunnustamista, kun taas tyytymättömiä olivat ne, jotka olivat saaneet opintojensa hyväksilukuja vähiten.

Mikäli opiskelija on saanut hyväksilukuja, hänellä tulisi olla mahdollisuus suorittaa hyväksiluettujen opintojen sijaan muita opintoja. Toisaalta osa hyväksilukuja saaneista opiskelijoista voi myös olla tyytyväisiä aikataulujen väljyyteen. Tässä opintojen ja aikataulujen järjestelyjen joustavuudella on suuri merkitys opiskelijalle. Tyytyväisyydessä opetusjärjestelyihin ($p < .05$) oli myös eroavaisuuksia sen mukaan kuinka paljon opiskelija oli saanut hyväksiluettua hakemistaan opinnoista. Vähiten tyytyväisiä olivat jälleen ne, joilla AHOT-menetelyn tulos ei ollut opiskelijan toivomusten mukainen.

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen prosessi vaatii opiskelijalta metakognitiivisia ja itsearviointitaitoja (Penttilä 2011, 99; Isohanni 2013, 21). Opetushenkilökunnalta se taas vaatii paljon ohjausta (Kiviniemi 2013, 173). Tämän perusteella voisi olettaa, että myönteisiä AHOT-päätöksiä saaneet opiskelijat olisivat tyytyväisiä opinto-ohjaukseen. Tyytyväisyys opinto-ohjaukseen erosikin tilastollisesti ($p < .001$) sen mukaan kuinka paljon haetusta osaamisen tunnustamisesta opiskelija oli saanut opintoihinsa hyväksiluettua.

Kuvio 11. Tyytyväisyys (asteikolla 1= hyvin tyytymätön ... 5= hyvin tyytyväinen) opintoihin sen mukaan kuinka paljon haetusta osaamisen tunnustamisesta on saatu hyväksiluettua

Kokonaisuudessaan vaikuttaa siltä, että osaamisen tunnustamista hakeneista eniten hyväksilukuja saaneet olivat tyytyväisempiä opintoihinsa kuin ne, jotka eivät saaneet kaikkea tai lähes kaikkea hakemaansa osaamista hyväksiluettua. Jos opiskelijalla on AHOT-prosessissaan ongelmia, eikä hänen osaamistaan tunnusteta, hän saattaa siis kokea itsensä turhautuneeksi opiskellessaan asioita, jotka hän kokee jo osaavansa. Toisaalta taas ne opiskelijat, jotka eivät ole edes hakeneet aiemman osaamisensa tunnustamista ovat useimmiten yhtä tyytyväisiä kuin eniten hyväksilukuja saaneet opiskelijat. Voidaan siis väittää, että huonosti suunnitellut, toimimattomat AHOT-käytännöt, heikentävät opintotyytyväisyyttä niiden opiskelijoiden kohdalla, jotka eivät saa odotustensa mukaisesti tunnustettua aiemmin hankkimaansa osaamista. Toki opiskelijoillakin voi olla liian suuret odotukset siitä, millaista aiempaa osaamista ylipäänsä voidaan hyväksilukea.

7 Yhteenvetoa ja pohdintaa

Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen ja tunnustaminen on osa korkeakoulutuksessa yhä tärkeämmäksi muodostunutta osaamislähtöistä ajattelua (Pyykkö 2010, 8). Taustalla on pyrkimys välttää päällekkäistä kouluttautumista opinnoissa, joissa opiskelijoilla on riittävästi osaamista (Kiviniemi 2013, 163). Toisaalta tavoitteena on opintojen tehostaminen ja työelämään siirtymisen nopeuttaminen (Ratkaisujen Suomi 2015). Opiskelijoita esimerkiksi informoidaan yhä useammin jo pääsykokeissa tai korkeakoulujen koulutukseen valituille lähetettävässä informaatiossa aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen mahdollisuuksista (Hinkkanen & Hokkanen 2012, 55). Tässä artikkelissa on tarkasteltu, miten AHOT-menettelytavat toteutuvat eri korkeakoulusektoreilla ja erilaisilla opiskelijaryhmillä sekä miten AHOT-kokemukset heijastuvat opiskelijoiden opintotyytyväisyyteen.

Muulla hankitun osaamisen tunnustamista oli hakenut lähes kolmasosa yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoista. Tämä kertoo siitä, että AHOT-käytännöt ja -mahdollisuudet ovat tulleet osalle opiskelijajoukkoa jo vakiintuneeksi osaksi opintoja. Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista on haettu melko tasapuolisesti sekä yliopisto- että ammattikorkeakoulusektorilla. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden piirissä tunnustamisen hakeminen oli ollut kuitenkin jonkin verran yliopisto-opiskelijoita yleisempää, mikä saattaa johtua ammattikorkeakouluissa opiskelevista työkokemusta kerryttäneistä aikuisopiskelijoista (ks. Karttunen 2012, 77).

Ammattikorkeakouluissa osaamisen tunnustamista haettiin erityisesti kotimaisten opintojen ja harjoittelun sekä palkkatyössä hankitun osaamisen perusteella. Todennäköisesti nämä ovatkin sellaisia osaamisen muotoja, joita ammattikorkeakouluopinnoissa myös luetaan hyväksi. Yliopisto-opiskelijat sen sijaan hakivat aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista pääsääntöisesti aiempien kotimaisten tai ulkomaisten opintojen perusteella. Yliopistoissa oletettavasti onkin tavanomaisempaa ohjata opiskelijoita hakemaan sekä korvaavuuksia että sisällyttämistä juuri aiemman muodollisen koulutuksen perusteella. Sen sijaan työkokemuksen tai muussa toiminnassa hankitun osaamisen perusteella hyväksilukujen hakeminen on suurimmalle osalle yliopistosektoria vielä melko vieras asia.

Osaamisen tunnustamisen voidaan sanoa toimivan melko hyvin, sillä yli puolet osaamisen tunnustamista hakeneista oli myös saanut hyväksiluettua kaiken tai lähes kaiken hake-
mansa osaamisen. Korkeakoulusektoreiden välillä ei ollut juuri eroa tunnustamisen lop-
putuloksissa. Ammattikorkeakouluissa hyväksilukua oli haettu erityisesti humanistisella ja
kasvatusalalla, luonnonvara- ja ympäristöalalla sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla.
Eniten hyväksilukuja puolestaan saatiin kulttuurialalla ja vaikeinta hyväksilukeminen oli
luonnontieteiden alalla. Yliopistoissa eniten hyväksilukuja oli haettu kuvataiteen sekä ter-
veystieteiden alalla. Eniten hyväksilukuja saatiin farmasian alalta ja vaikeinta hyväksilukuja
oli saada eläinlääketieteen alalta.

Kun tarkastellaan, ketkä hyväksilukuja hakevat ja saavat, erottuvat iältään vanhemmat, ai-
empaa korkeakoulutusta hankkineet ja opiskelunsa sivutoimiseksi mieltävät niiksi opiskeli-
joiksi, joita AHOT-menettely kaikkein eniten koskee. Aiemmin hankitun osaamisen tunnus-
taminen on siis erityisesti aikuisopiskelijoille tärkeä teema korkeakoulutuksessa. Opinto-
polkujen sujuvuuden kannalta se koskee kuitenkin myös nuorempia opiskelijoita. Hyväk-
silukuja saavat opiskelijat saattavat olla koulutuslata tai korkeakoulusektorilta toiselle
siirtyviä opiskelijoita tai avoimessa korkeakouluopetuksessa opintoja suorittaneita hen-
kilöitä. Edelleen yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa on erittäin haluttuja opintoaloja,
joille ”jonotetaan” toissijaiseksi koetussa opinahjossa, välivuosia viettäen tai esimerkiksi
avoimen yliopiston kautta opintoja suorittaen (vrt. Mäkinen-Streng 2012, 137–138, 141–
142). Toisaalta aina opinnot eivät vastaa opiskelijan odotuksia, jolloin alan vaihtaminen on
opiskelijalle mielekästä kesken opintojen (vrt. Mäkinen-Streng 2012, 144, 146–149), ja jo
suoritettujen opintojen hyväksyminen osaksi uutta tutkintoa lyhentää usein opintoaika
uudessa koulutuksessa.

Yliopisto- sekä ammattikorkeakoulusektoreilla opiskelevat ovat varsin tyytyväisiä opintoi-
hinsa, joskin yliopistossa opiskelevat hieman ammattikorkeakouluissa opiskelevia tyy-
tyväisempiä. Tyytyväisyys opetuksen sisältöön, laatuun ja opetusjärjestelyihin erosi sen
mukaan, miten opiskelijat olivat saaneet hyväksiluettua aiempia opintojaan. AHOT-me-
nettelyä hakeneet opiskelijat ovat pääsääntöisesti sitä tyytyväisempiä opintoihinsa sekä
saamaansa opinto-ohjaukseen, mitä enemmän he ovat saaneet hyväksiluettua opintojaan.
AHOT-menettely näyttäisi siis toimivan korkeakoulusektoreilla suhteellisen hyvin. Aiem-
min hankitun osaamisen tunnustamisen onnistuessa opiskelijat siis ovat hieman tyytyväi-
siä opintoihinsa, kun taas huonosti toteutunut tunnustamisprosessi on yhteydessä hei-
kompaan opintotyytyväisyyteen.

AHOT-menettelyllä on nähtävissä eri puolia, ja menettelyn käyttäjissä on erilaisia opiskeli-
joita. Menettelyllä on selvä tehokkuuden, opintojen nopeuttamisen ja nopeammin työelä-
mään siirtymisen tavoite, ja toisaalta opiskelijoiden päällekkäisestä koulutuksesta poispyr-
kiminen ja osaamislähtöisen ajattelun korostaminen. Voidaan kuitenkin kysyä, onko opis-
kelijan kannalta opintojen hyväksilukeminen aina hyväksi. Hyväksilukemisella on kääntö-

puolensa siinä, että opintoja korvattaessa osa osaamisesta saattaa jäädä saavuttamatta. Opinnoista voidaan olettaa saavan aina uusia tarkastelukulmia suhteessa omaan osaamiseen ja työkenttään siitäkkin huolimatta, että saman sisältöisiä opintoja olisi suorittanut jo aiemmin. Koulutuksella on myös tärkeä sosiaalistamistehtävä, jolloin runsaasti AHOT-menettelyjä hyödyntävät opiskelijat saattavat jäädä paitsi koulutuksessa muotoutuvasta kulttuurista ja hiljaisen tiedon välittymisestä. Koulutukseen osallistuminen myös lisää mahdollisuuksia verkostoitua. Esimerkiksi Ojalan (2017, 98) tutkimuksessa YAMK-tutkinnon yhtenä hyötynä ilmeni, että tutkinnon kautta oli luotu uusia verkostoja ja kontakteja sekä oman alan että muiden alojen asiantuntijoihin.

Aiemmissa selvityksissä (ks. Mälkönen & Tähtelä 2015, 26; Lähteinen & Romakkaniemi 2013, 22) on myös tullut esille se, että osa opiskelijoista ei koe tarpeelliseksi aiemman osaamisen hyväksilukua. Nämä opiskelijat haluavat kasvattaa osaamistaan opiskelemalla opinnoista mahdollisimman paljon. Toisaalta todennäköisesti on myös opiskelijoita, jotka edustavat opintojen hyväksilukemisen hakemisessa toista ääripäätä. He ovat taitavia käyttämään näitä mahdollisuuksia ja pyrkivät hyväksilukemaan kaiken mahdollisen aiemmin hankkimansa osaamisen. Lujasti työelämässä ja sen verkostoissa kiinni olevat aikuiset opiskelijat eivät välttämättä edes kaipaa opintoihin liittyvää sosiaalista puolta, vaan ovat selkeästi esimerkiksi hakemassa kelpoisuutta omaan työhönsä. Tällöin opintojen suorittaminen AHOT-menettelyn kautta voi olla opiskelijalle strateginen ja huolellisesti harkittu valinta, joka samalla mahdollistaa opiskelemisen työn ohella.

Tulisikin pohtia, että mikäli enenevässä määrin opiskelijoita kannustetaan AHOT-menettelyyn, mikä on siitä saatava hyöty opiskelijan osaamisen kannalta. Miten löydetään tasapaino opiskelijan osaamisen lisääntymisen tai päivittämisen ja opintojen nopeuttamisen suhteen? Entä miten huomioidaan aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisessa erilaiset opiskelijaryhmät ja näissä toteutuva hyväksiluku? On myös muistettava, että oppilaitoksen henkilökunnan kokemuksella ja ammattitaidolla on erityisen suuri merkitys, kun verrataan opiskelijan aiemmin hankittua osaamista tutkinnon osaamistavoitteisiin (ks. Asplund, Määttä & Virolainen 2015, 24).

Tässä artikkelissa on lähdetty liikkeelle aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen yleisyydestä korkeakoulusektoreilla sekä kartoitettu opiskelijoiden kokemuksia osaamisen tunnustamisesta ja sen yhteydestä opintotyytyväisyyteen. Jatkossa tarkastelua olisi mahdollista syventää vielä tutkimalla tarkemmin erilaisten opiskelijaryhmien kokemuksia opinnoista ja AHOT-kokemusten yhteydestä niihin. Tämä antaisi tarkkapiirtoisempaa kuvaa aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisesta ja sen toteutumisesta.

Lähteet

- Ammattikorkeakoululaki 932/2014 § 37 <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20140932#Pidp433133424> (luettu 29.6.2017)
- Andersson, P., Fejes, A. & Sandberg, F. (2013) Introducing research on recognition of prior learning. *International Journal of Lifelong Education* 32 (4), 405–411.
- Asplund, T., Määttä, J. & Virolainen, S. (2015) Aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT) yliopistokeskuksen maisteriopinnoissa. Teoksessa M. Emmes (toim.) *Keskipohjalainen koulutusväylä*. Centria-ammattikorkeakoulu, C, tutkimus ja kehitys, 25, 24–26. <http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/88335/Koulutusväylä.pdf?sequence=1> (luettu 29.6.2017)
- Auvinen, P. & Keto, U. (2012) Työelämä ja osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen. Teoksessa A. Airola & H. Hirvonen (toim.) *Osaaminen näkyväksi. Kokemuksia osaamisen tunnistamisesta Itä-Suomen korkeakouluissa*. Joensuu: University of Eastern Finland. Publications of the University of Eastern Finland, General Series, no 8, 43–54. http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-0696-0/urn_isbn_978-952-61-0696-0.pdf (luettu 29.6.2016)
- Halttunen, T. & Pyykkö, R. (2010) Johdanto. Teoksessa T. Halttunen & R. Pyykkö (toim.) *Oivalla osaaminen. Turun yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskusten julkaisuja B:1*. Turun yliopisto, 6–7.
- Hinkkanen, L. & Hokkanen, H. (2012) Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja sen haasteet nuorisosta sairaanhoitajakoulutuksessa. Teoksessa L. Lintula (toim.) *Monta polkua osaamiseen*. Metropolia ammattikorkeakoulu. Metropolia ammattikorkeakoulun julkaisusarja, Taito-työelämäkirjat 3, 54–61. http://www.metropolia.fi/fileadmin/user_upload/Julkaisutoiminta/Julkaisusarjat/TAITO/PDF/METROPOLIA_monta_polkua_osaamiseen.pdf (luettu 29.6.2016)
- Hintsanen, V., Juntunen, K., Kukkonen, A., Lamppu, V.-M., Lempinen, P., Niinistö-Sivuranta, S. Nordlund-Spiby, R., Paloniemi, J., Rode, J.-P., Goman, J., Hietala, R., Pirinen, T. & Seppälä, H. (2016) Liikettä niveliin – Ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun johtavien opintopolkujen ja kouluasteiden yhteistyön toimivuus. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 2:2016. http://karvi.fi/app/uploads/2016/02/KARVI_0216.pdf (luettu 29.6.2016)
- Isosalmi, T. (2013) Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen teema-arviointi – Selvitys JAMKin AHOT-prosessista. Teoksessa T. Isosalmi, A. Laaksonen & R. Virtanen *Oppimisen laadun kehittäminen – Koulutuksen kehittämisen vuosikatsaus 2013*. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylän ammattikorkeakoulun raportteja 25, 13.
- Isola, M. (2010) AHOT monialaisessa yliopistossa. Kokemuksia AHOT-askeleiden suunnittelusta opintoasiainhallinnon yhteistyönä. Teoksessa T. Halttunen & R. Pyykkö (toim.) *Oivalla osaaminen. Turun yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskusten julkaisuja B:1*. Turun yliopisto.
- Karttunen, E. (2012) AHOT osana opiskelijaohjausta. Teoksessa A. Airola & H. Hirvonen (toim.) *Osaaminen näkyväksi. Kokemuksia osaamisen tunnistamisesta Itä-Suomen korkeakouluissa*. Joensuu: University of Eastern Finland. Publications of the University of Eastern Finland. General series, no 8, 73–83. http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-0696-0/urn_isbn_978-952-61-0696-0.pdf (luettu 29.6.2017)
- Kettunen, K., Pulkkinen, S. & Saari, J. (2013) Ammattikorkeakoulujen aikuisopiskelijat. Helsinki: OTUS rs. Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö OTUS 38/2013. <https://docs.google.com/a/otus.fi/file/d/0Bwm-vs3pV4wGtbXlrcFIOY09FWFE/edit?pref=2&pli=1> (luettu 8.4.2016)
- Kiviniemi, K. (2013) Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen korkeakoulutuksen haasteena. Teoksessa J. T. Hakala & K. Kiviniemi (toim.) *Vuorovaikutuksen jännitteitä ja oppimisen säröjä – aikuispedagogiikan haasteiden äärellä*. Luokanopettajien aikuiskoulutuksen 25-vuotisjuhla-julkaisu. Kokkola: Jyväskylän yliopisto, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius, 163–178.
- Lähteinen, S. & Romakkaniemi, M. (2013) Opiskelijoiden näkemyksiä aiemman osaamisen huomioimisesta sosiaalialan korkeakoulutuksissa. Teoksessa J. Helminen & S. Lähteinen (toim.) *Yhteisellä tiellä. Sosiaalialan*

- ja sosiaalityön korkeakoulut aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen (AHOT) kehittäjinä. AHOT korkeakouluissa -hanke (ESR). Sosiaalialan korkeakoulutuksen osahanke. Loppujulkaisu. Rovaniemi: Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto Sosnet. Sosnet julkaisuja 6, 14–44.
- Metsänen, R. & Kähkönen, K. (2013) Osaamisen arviointi haku- ja valintatilanteissa. Teoksessa H. Ahtiainen & L. Lintula (toim.) Kansainvälistyvä ammattikorkeakoulu. Metropolia ammattikorkeakoulun julkaisusarja. Aatos-artikkelit 10. Metropolia ammattikorkeakoulu, 13–18. http://www.metropolia.fi/fileadmin/user_upload/Julkaisutoiminta/Julkaisusarjat/AATOS/PDF/METROPOLIA_AATOS-10-13.pdf (luettu 29.6.2017)
- Miguel, M. C., Ornelas, J. H. & Maroco, J. (2016) Recognition of prior learning: the participants' perspective. *Studies in continuing education* 38 (2), 179–194.
- Mäkinen-Streng, M. (2012) Päämääriä, ajelehtimistä, tietämättömyyttä, etsintää: Koulutusvalinnat, opinnot ja koulutuksen vaihtaminen yliopisto-opiskelijoiden kokemana 2000 -luvun taitteessa. Turku: Turun yliopisto. Turun yliopiston julkaisuja – Annales Universitatis Turkuensis, sarja C, osa 333.
- Mäkinen-Streng, M. (2016) Selvitys aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisesta suomalaisissa ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. OKM/7/040/2016.
- Mätkönen, K. & Tähtelä, M. (2015) Metropolian röntgenhoitajaopiskelijoiden kokemuksia aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta. Metropolia Ammattikorkeakoulu, Röntgenhoitaja (AMK), Radiografian ja sädehoidon tutkinto-ohjelma, opinnäytetyö. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201501121197> (luettu 29.6.2017)
- Ojala, K. (2017) Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot työmarkkinoilla ja korkeakoulujärjestelmässä. Turun yliopiston julkaisuja. Sarja C, osa 437. Kasvatustieteiden tiedekunta. Turun yliopisto.
- OPM (2007) Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen korkeakouluissa. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:4. Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto.
- Penttilä, J. (2011) ”Joku liitännälogiikka täytyy olla, ettei aina mennä ja putsata pöytää” – AHOT korkeakouluopiskelijoiden näkökulmasta. Helsinki: OTUS rs. Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus rs 36/2011.
- Pyykkö, R. (2010) Laatua tunnistamiseen ja tunnustamiseen. Teoksessa T. Halttunen & R. Pyykkö (toim.) Oivalla osaaminen. Turun yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskusten julkaisuja B:1. Turun yliopisto, 8–15.
- Päärnilä, O. (2010) AHOT-käytännöt tiedekunnan näkökulmasta. Teoksessa T. Halttunen & R. Pyykkö (toim.) Oivalla osaaminen. Turun yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskusten julkaisuja B:1. Turun yliopisto, 32–36.
- Ratkaisujen Suomi. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015. Hallituksen julkaisusarja 10/2015. http://vnk.fi/documents/10616/1095776/Ratkaisujen+Suomi_FI.pdf/5f59e1a3-bfe8-47cb-a42f-6e18ee6a53a7?version=1.0 (luettu 29.6.2017)
- Rantanen, S. (2015) Korkeakouluopintojen edistäminen opiskelijoiden näkökulmasta. Ohjaus, opetus ja tutkintojen rakenne ammattikorkeakouluopintoja hidastavina ja nopeuttavina tekijöinä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Opettajankoulutuslaitos. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/47285/URN%3afi%3ajyu-201510123342.pdf?sequence=1> (luettu 29.6.2017)
- Turun yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Brahea (2013) Tunnista osaaminen. Suosituksia korkeakoulujen AHOT-prosessien suunnitteluun ja toteutukseen.
- VNK (2015). Toimintasuunnitelma strategisen hallitusohjelman kärkihankkeiden ja reformien toimeenpanemiseksi. Hallituksen julkaisusarja 13/2015.
- Yliopistolaki 558/2009 § 44. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20090558#Pidp432291568> (luettu 29.6.2017)

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la Culture

eurostudent.eu
★★★★★★

ISBN: 978-952-263-497-9 (nid.)

ISBN: 978-952-263-496-2 (PDF)

ISSN: 1799-0343

ISSN: 1799-0351 (PDF)